

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / SENTABR /
9-SON, IV-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
IV-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARKIBIY SILJISHLAR INTENSIVLIGI VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATIGA TA'SIRI	14
Muxamedov Sanjar Husnutdin o'g'li	
KICHIK BIZNESDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	21
Ergashev Ulug'bek Karimovich	
SOLIQ ISLOHOTLARI SHAROITIDA SOLIQ STAVKALARINING O'ZGARISHI VA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	26
Ashirbayev Odilbek Aminbayevich	
MOLIYAVIY BOSHQARUV VA LOYIHALARNI BOSHQARISH INTEGRATSIYASI: LOYIHA XARAJATLARI, MOLIYALASHTIRISH QARORLARI VA LOYIHA NATIJADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING KONTSEPTUAL TAHLILI	32
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
INVESTITSIALARNI JALB QILISHNI EKONOMETRIK BAHOLASH VA PROGNOZLASH	37
Almuradov Abdulla	
Aziza Asrorova Oybekovna	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI RAQAMLI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	43
Nashvanov Jasur Mamat o'g'li	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGRAR SOHADA KREATIV TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	48
Qodirova Noiba Maxmud qizi	
TIJORAT BANKLARINING LIKVIDLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	53
Nazirov Ibrohimjon Sodiqjon o'g'li	
ECONOMIC DRIVERS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN'S GRAIN SECTOR	58
Gaffarova Sarvinoz Muzaffar qizi	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ	62
Сунатуллаева Нозима Ботир кизи	
BEHAVIORAL ECONOMICS IN PUBLIC POLICY AND BUDGET CONTROL	70
Narmanov Ulugbek	
Rahimova Hosila	
Yangiboyeva Oydin	
O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA BYUDJET XARAJATLARI VA MOLIYALASHTIRISH MANBALARINING 2017-2026-YILLARDAGI TRANSFORMATSIYASI	75
Abdullajonov Umidjon G'ulomjon o'g'li	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ИНФЛЯЦИИ И БЕЗРАБОТИЦЫ НА ТЕМПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	81
Нагметуллаев Айдос Абатбай-улы	
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION XIZMATLARNING MONETIZATSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	90
Sanayev Javohir Shavkat o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT TANNARXINI KAMAYTIRISHDA STRATEGIK XARAJATLARNI BOSHQARISH USULLARINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	96
M.M.Muxammadaliyev	

O'ZBEKISTONDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH VA BOSHQARISHNING HUDUDIIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI	100
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	104
Jo'rayeva Zarina Kuntug'diyevna	
TAKRORIY VA ORALIQ OZUQA EKNLARI ASOSIDA YER YUKLAMASINI OSHIRISH – SUTCHILIK FERMER XO'JALIKLARI OZUQA BAZASINI KENGAYTIRISH ZAXIRASI.....	110
Ibodullayev Doston Sobirjon o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA VOSITACHILIK MUNOSABATLARI VA MARKETING-LOGISTIKA STRATEGIYALARINI MUQOBILLASHTIRISH.....	119
Djurayev Bekzod Bekmatovich	
AGROSANOAT ISHLAB CHIQARISH RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	128
Raxmonova Sarvinov Faxriddin qizi	
G'AZNACHILIK TIZIMIDA DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	134
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	142
Abduraxmonova Mahliyo Nurmamatovna	
TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: FISKAL NEYTRALLIK, REPATRIATSIYA VA QQS MA'MURIYATCHILIGI.....	147
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ АУТСОРСИНГА ИТ-УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ДЕМОГРАФИЯ	156
Назаров Зиёвуддин Шарофиддинович	
O'ZBEKISTONDA TEMIR YO'L TURIZMINI BOSHQARISH MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH.....	161
Nazarov Ulug'bek Akbar o'g'li	

O'ZBEKISTONDA TEMIR YO'L TURIZMINI BOSHQARISH MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH

Nazarov Ulug'bek Akbar o'g'li
Toshkent davlat transport universiteti
"Menejment, marketing va turizm" kafedrası assistenti
Email: nazarov_ulugbek@tstu.uz
ORCID: 0009-0000-3328-2989

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida temir yo'l transporti asosida turizmni boshqarish mexanizmining hozirgi holati va uni takomillashtirish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi — temir yo'l turizmini boshqarishning institutsional, iqtisodiy va marketing jihatlarini o'rganish hamda xorijiy davlatlar (Germaniya, Yaponiya, Fransiya) tajribasi asosida takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, statistik tahlil va tizimli yondashuv usullaridan foydalanilgan. "O'ztemiryo'lyo'lovchi" AJning rasmiy statistik ma'lumotlari, me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar tadqiqot bazasini tashkil etgan.

Kalit so'zlar: temir yo'l turizmi, boshqaruv mexanizmi, transport infratuzilmasi, raqamli marketing, dinamik narxlash, turizm siyosati, davlat-xususiy sheriklik, "O'zbekiston temir yo'llari" AJ.

Abstract: This article analyzes the current state of the tourism management mechanism based on railway transport in the Republic of Uzbekistan and ways to improve it. The purpose of the study is to examine the institutional, economic, and marketing aspects of railway tourism management and to develop scientifically grounded proposals for its improvement based on the experience of foreign countries (Germany, Japan, and France). The study employs comparative analysis, statistical analysis, and a systematic approach. Official statistical data of "O'ztemiryo'lyo'lovchi" JSC, regulatory and legal documents, as well as domestic and foreign academic literature constitute the research base.

Keywords: railway tourism, management mechanism, transport infrastructure, digital marketing, dynamic pricing, tourism policy, public-private partnership, "Uzbekistan Railways" JSC.

Аннотация: В статье проанализированы современное состояние механизма управления туризмом на основе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан и пути его совершенствования. Цель исследования заключается в изучении институциональных, экономических и маркетинговых аспектов управления железнодорожным туризмом, а также в разработке научно обоснованных предложений по его совершенствованию на основе опыта зарубежных стран (Германии, Японии и Франции). В исследовании использованы методы сравнительного анализа, статистического анализа и системного подхода. Исследовательскую базу составили официальные статистические данные АО «О'зтемйро'лыо'ловчи», нормативно-правовые документы, а также отечественная и зарубежная научная литература.

Ключевые слова: железнодорожный туризм, механизм управления, транспортная инфраструктура, цифровой маркетинг, динамическое ценообразование, туристическая политика, государственно-частное партнёрство, АО «Узбекистон темир йуллари».

KIRISH

Zamonaviy sharoitda turizm sohasi jahon iqtisodiyotining eng dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sanaladi va u nafaqat valyuta tushumlarini oshirish, balki mintaqalarni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlantirishning muhim omiliga aylangan. Transport tizimi, xususan, temir yo'l transporti, turizm infratuzilmasining tarkibiy qismi sifatida sayyohlik oqimlarini shakllantirishda alohida o'rin tutadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, Yaponiya (JR

Group), Germaniya (Deutsche Bahn) va Fransiya (SNCF) kabi davlatlarda temir yo'l transporti nafaqat yo'lovchi tashish vositasi, balki mustaqil turistik mahsulot sifatida ham faoliyat yuritadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-son¹ Farmoni bilan tasdiqlangan Turizmni rivojlantirish konsepsiyasida mamlakatni yirik mintaqaviy transport "xab"iga aylantirish vazifasi belgilangan. Shuningdek, "O'zbekiston – 2030" strategiyasida transport sohasidagi islohotlar mamlakat iqtisodiy rivojlanishining bosh omillaridan biri sifatida ko'rsatilgan. So'nggi yillarda "Afrosiyob", "Sharq", "Nasaf" kabi tezyurar poyezdlarning ishga tushirilishi, temir yo'l infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo'yicha davlat dasturlarining qabul qilinishi ushbu yo'nalishning istiqbolliligini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, mamlakatimizda temir yo'l transportidan turizm maqsadida foydalanishning yagona, kompleks boshqaruv mexanizmini yanada rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Amaldagi tizimda "O'zbekiston temir yo'llari" AJ va "O'ztemiryo'lyo'lovchi" AJning faoliyati asosan yo'lovchi tashish funksiyasiga qaratilgan bo'lib, Turizm va madaniy meros vazirligi, mahalliy hokimiyat organlari va xususiy turoperatorlar bilan institutsional hamkorlikni yanada rivojlantirish istiqbollari mavjud. Ushbu maqolaning maqsadi — O'zbekistonda temir yo'l turizmini boshqarish mexanizmining hozirgi holatini tahlil qilish, xorijiy tajribani o'rganish asosida uni yanada rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Temir yo'l turizmini boshqarish masalalari xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan turlicha jihatdan o'rganilgan. Xususan, K.Sh. Iskandarov, A.N. Botirjonov va A.X. Lutfullayevlarning tadqiqotida O'zbekiston temir yo'l tizimidagi narx siyosati Germaniya, Yaponiya va Fransiya tajribasi bilan qiyoslangan holda tahlil qilingan hamda raqamli marketing vositalarining turistlarni jalb qilishdagi roli asoslab berilgan. Sh.M. Tajieva o'z ishida raqamlashtirish sharoitida turizm infratuzilmasi tarkibiy qismlari, jumladan, transport infratuzilmasini shakllantirish yo'llarini o'rgangan. B. Ruzmetov mintaqaviy darajada, xususan, Xorazm viloyati misolida turizmni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqqan bo'lib, unda transport bog'lanishining ahamiyati alohida ta'kidlangan. G.O. Primov esa turizmni milliy iqtisodiyotning strategik tarmog'iga aylantirish jarayonida moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning rolini tadqiq etgan.

Xalqaro amaliyotda temir yo'l turizmini boshqarishning uchta asosiy modeli mavjud: birinchisi — Yaponiya JR Group misolida ko'rinadigan hududiy-korporativ model, unda har bir mintaqaviy kompaniya o'z hududidagi turistik marshrutlarni mustaqil ishlab chiqadi; ikkinchisi — Fransiya SNCF tajribasidagi davlat tomonidan markazlashtirilgan tarif va marketing siyosati; uchinchi — Germaniya Deutsche Bahn misolidagi davlat-xususiy sheriklik asosidagi aralash model. Ushbu modellarning umumiy jihati — temir yo'l kompaniyalari va turizm tashkilotlari o'rtasidagi institutsional integratsiyaning yuqori darajada bo'lishidir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi umumilmiy va maxsus usullarga asoslangan. Xususan, ishda mantiqiy va tizimli tahlil, qiyosiy tahlil (O'zbekiston va xorijiy davlatlar tajribasini solishtirish), statistik tahlil (poyezd chiptalari sotuvi va tarif dinamikasi bo'yicha rasmiy ma'lumotlar asosida), shuningdek, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar bazasi sifatida O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari, "O'ztemiryo'lyo'lovchi" AJ va "O'zbekiston temir yo'llari" AJning rasmiy statistik ma'lumotlari, shuningdek, mahalliy va xorijiy ilmiy nashrlarda e'lon qilingan tadqiqotlar o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston temir yo'l tizimi 2024–2025-yillarda jiddiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2024-yilning yanvar-avgust oylarida "O'ztemiryo'lyo'lovchi" AJ tomonidan yo'lovchi poyezdlariga jami 2 354 100 dona elektron chipta sotilgan bo'lib, ularning 76,7 foizi (1 805 300 dona) "Nasaf", "Sharq" va "O'zbekiston" kabi mahalliy tezyurar poyezdlarga to'g'ri kelgan; qolgan 23,3 foizi (548 800 dona) boshqa yo'nalishlarga to'g'ri kelgan (1-jadval; 1-rasm).

¹ <https://lex.uz/docs/-4143188>

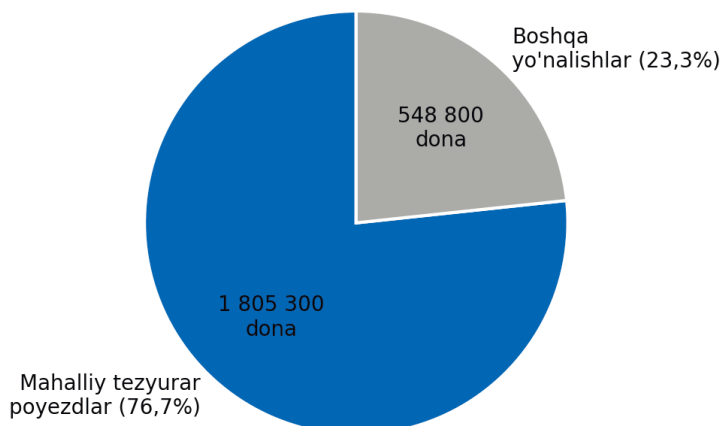

1-jadval.

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” AJning 2024-yil yanvar–avgust oylaridagi elektron chipta savdosi tuzilishi²

Poyezd yo‘nalishi turi	Sotilgan chipta (dona)	Ulushi (%)
Mahalliy tezyurar poyezdlar (“Nasaf”, “Sharq”, “O‘zbekiston”)	1 805 300	76,7
Boshqa (xalqaro va qolgan) yo‘nalishlar	548 800	23,3
Jami	2 354 100	100,0

2024-yil yanvar–avgust oylarida sotilgan elektron chiptalar tuzilishi (jami 2 354 100 dona)

1-rasm. 2024-yil yanvar–avgust oylarida sotilgan elektron chiptalarning tuzilishi³

Bu ko‘rsatkich aholining raqamli xizmatlarga bo‘lgan ehtiyoji ortib borayotganini hamda ichki yo‘nalishlardagi yo‘lovchi trafigining ustunligini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, 2025-yil 1-fevraldan yuqori tezlikda harakatlanuvchi “Afrosiyob” elektropoyezdi chiptalari narxi 20–25 foizga, “Sharq”, “Nasaf” va “O‘zbekiston” tezyurar poyezdlarining chipta narxlari esa 30 foizga oshirilgan, buning sababi sifatida 2018-yildan buyon tariflar o‘zgarmagan holda texnik xizmat ko‘rsatish xarajatlarning sezilarli darajada ko‘tarilgani ko‘rsatilgan (2-jadval; 2-rasm).

2-jadval.

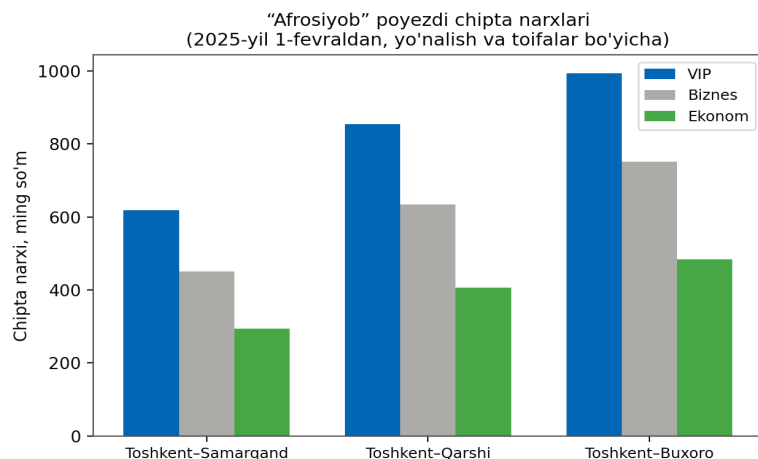
“Afrosiyob” yuqori tezlikda harakatlanuvchi poyezdining yo‘nalishlar va toifalar bo‘yicha chipta narxlari (2025-yil 1-fevraldan)⁴

Yo‘nalish	VIP (so‘m)	Biznes (so‘m)	Ekonom (so‘m)
Toshkent – Samarqand	619 000	450 000	294 000
Toshkent – Qarshi	854 000	634 000	406 000
Toshkent – Buxoro	994 000	751 000	484 000

² Manba: “O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” AJ matbuot xizmati. Elektron chiptalar xarid qilish statistikasi, 2024-yil yanvar–avgust asosida muallif tomonidan tuzilgan va hisoblangan (ulushlar avtor tomonidan hisoblab chiqilgan).

³ Manba: “O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” AJ matbuot xizmati. Elektron chiptalar xarid qilish statistikasi, 2024-yil yanvar–avgust ma‘lumotlari asosida muallif tomonidan hisoblangan va tuzilgan.

⁴ Manba: “1-fevraldan O‘zbekistonda poyezd chiptalari narxi oshiriladi”. Spot.uz, 2025-yil 6-yanvar. URL: <https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/trains-rise> asosida muallif tomonidan tuzilgan.

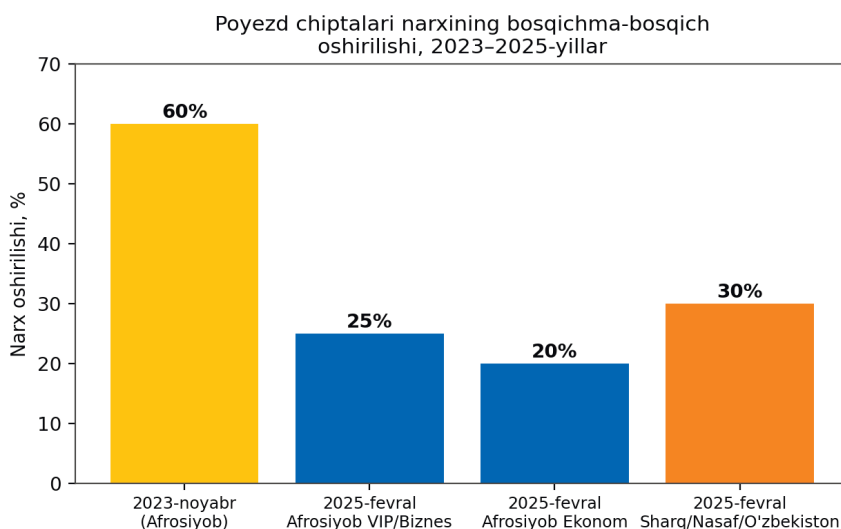

2-rasm. "Afrosiyob" poyezdi chipta narxlarining yo'nalish va toifalar bo'yicha taqqoslanishi⁵

Narx siyosatidagi bunday o'zgarishlar temir yo'l turizmining raqobatbardoshligini yanada takomillashtirish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirishi mumkin, chunki tariflarning qayta ko'rib chiqilishi xizmatlar sifatini oshirish va turli toifadagi sayyohlar uchun temir yo'l transportining jozibadorligini ta'minlashga xizmat qilishi mumkin. 2023–2025-yillar davomida narxlarning bosqichma-bosqich o'zgarish dinamikasi 3-jadvalda keltirilgan (3-jadval; 3-rasm).

3-jadval.
2023–2025-yillarda poyezd chiptalari narxlarining oshirilish dinamikasi⁶

Sana	Tavsif	Oshirilgan narx
2023-yil noyabr	"Afrosiyob" elektropoyezdi chipta narxlarining birinchi marta oshirilishi	60%
2024-yil yanvar - may	"Afrosiyob" chiptalari narxi yana ikki marta qayta ko'rib chiqilgan	aniq foiz e'lon qilinmagan
2024-yil 1-iyul	Tezyurar ("Sharq", "Nasaf", "O'zbekiston") poyezdlarida narx oshirilishi	aniq foiz e'lon qilinmagan
2025-yil 1-fevral	"Afrosiyob" VIP/Biznes toifasi	25%
2025-yil 1-fevral	"Afrosiyob" Ekonom toifasi	20%
2025-yil 1-fevral	"Sharq", "Nasaf", "O'zbekiston" tezyurar poyezdlari	30%

3-rasm. Poyezd chiptalari narxining bosqichma-bosqich oshirilishi (2023–2025-yillar, foizda)⁷

- 5 Manba: "1-fevraldan O'zbekistonda poyezd chiptalari narxi oshiriladi". Spot.uz, 2025-yil 6-yanvar. URL: <https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/trains-rise> asosida muallif tomonidan tuzilgan.
- 6 Manba: "1-fevraldan O'zbekistonda poyezd chiptalari narxi oshiriladi". Spot.uz, 2025-yil 6-yanvar. URL: <https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/trains-rise> asosida muallif tomonidan tuzilgan.
- 7 Manba: 1-fevraldan O'zbekistonda poyezd chiptalari narxi oshiriladi. Spot.uz, 2025-yil 6-yanvar. URL: <https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/trains-rise> ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Shu bilan birga, keksalar uchun turizm oyligi doirasida “Afrosiyob”dan tashqari mahalliy yoʻnalishlar uchun 20 foizlik mavsumiy chegirmalarning joriy etilishi narx siyosatida moslashuvchanlikni taʼminlash va turli toifadagi yoʻlovchilar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish tendensiyasini koʻrsatadi.

Infratuzilma jihatidan, keyingi yillarda mamlakatda 1 000 km temir yoʻl liniyasini yangilash va 15 ta yangi shaharlararo yoʻnalishni ochish rejalashtirilgan, bu esa temir yoʻl tarmogʻining geografik qamrovini kengaytirish va transport xizmatlari imkoniyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, 2024-yilda qabul qilingan “Temir yoʻl transporti toʻgʻrisida”gi qonun temir yoʻl xoʻjaligi faoliyatining huquqiy asoslarini mustahkamlab, yoʻlovchi tashuvchining zararlarini davlat budjetidan qoplash kabi kafolatlarni joriy etdi; shu bilan birga, ushbu manbada temir yoʻl vagonlari parkini yangilash va rivojlantirishga boʻlgan ehtiyojning mavjudligi qayd etilgan. Yoʻlovchi va yuk tashish vositalari parkini yangilash boʻyicha 2023–2026-yillarga moʻljallangan yirik investitsion loyihalar 4-jadvalda umumlashtirilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oʻtkazilgan tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, Oʻzbekistonda temir yoʻl transportining turistik salohiyati yuqori boʻlib, uni boshqarishning kompleks mexanizmini yanada rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Institutsional hamkorlikni kuchaytirish, narx siyosatining moslashuvchanligini oshirish, raqamli marketingni rivojlantirish va vagon parkini yangilash kabi yoʻnalishlar sohaning rivojlanishiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Xorijiy davlatlar, xususan, Germaniya, Yaponiya va Fransiya tajribasini oʻrganish asosida quyidagi asosiy takliflar ishlab chiqildi: temir yoʻl va turizm tashkilotlari oʻrtasida muvofiqlashtiruvchi institutsional tuzilma yaratish; dinamik narxlash tizimini joriy etish; raqamli marketing vositalaridan foydalangan holda temir yoʻl sayohatlarini mustaqil turistik brend sifatida targʻib qilish; infratuzilmani modernizatsiya qilishda turistik ustuvorliklarni hisobga olish; huquqiy bazani temir yoʻl turizmiga moslashtirish.

Ushbu takliflarni amalga oshirish Oʻzbekistonda temir yoʻl turizmini xalqaro standartlar darajasiga koʻtarish, mamlakatning transport-turistik salohiyatidan toʻliqroq foydalanish hamda “Oʻzbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan makroiqtisodiy vazifalarga erishishga oʻz hissasini qoʻshishi mumkin. Kelgusi tadqiqotlarda temir yoʻl turizmining mintaqalar kesimidagi iqtisodiy samaradorligini miqdoriy baholash dolzarb yoʻnalish boʻlib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi “Oʻzbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi PF-5611-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-4143188>
2. “Oʻzbekiston - 2030” strategiyasi boʻyicha Prezident Shavkat Mirziyoyevga taqdimot materiallari // Prezident.uz rasmiy sayti, 2024-yil 13-fevral. URL: <https://president.uz/oz/lists/view/7024>
3. Iskandarov K.Sh., Botirjonov A.N., Lutfullayev A.X. Temir yoʻl tizimida narx siyosati va raqamli marketingning turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati: Oʻzbekiston va rivojlangan davlatlar tajribasi solishtirmasi // Zenodo, 2025. DOI: 10.5281/zenodo.15618710
4. Tajieva Sh.M. Raqamlashtirish sharoitida turizm infratuzilmasini shakllantirish yoʻllari // Ilmiy jurnal. DOI: 10.63294/afucon/vol12iss1/76
5. Ruzmetov B. Xorazm viloyatida 2023–2030 yillarda turizmni rivojlantirish strategiyasi // Innovatsion iqtisodiyot / The Innovation Economy, №1, 2023. – B. 163–170.
6. Primov G.O. Oʻzbekistonda turizmni milliy iqtisodiyotning strategik sohasiga aylantirish istiqbollari // Moliya va Bank ishi jurnali, 2 (2026). – B. 163–167.
7. “Oʻztemiryoʻl yoʻlovchi” AJ matbuot xizmati. Elektron chiptalar xarid qilish statistikasi, 2024-yil yanvar–avgust // Telegram-kanal: t.me/uzrailpassuz
8. 1-fevraldan Oʻzbekistonda poyezd chiptalari narxi oshiriladi // Spot.uz, 2025-yil 6-yanvar. URL: <https://www.spot.uz/oz/2025/01/06/trains-rise/>
9. Oʻzbekistonda 1000 km temiryoʻl liniyasini yangilash va 15 ta yangi shaharlararo yoʻnalish ochish rejalashtirilmoqda // Gazeta.uz, 2025-yil 13-noyabr.
10. Oʻzbekistonda “Temiryoʻl transporti toʻgʻrisida”gi qonun imzolandi. Asosiy maʼlumotlar // Gazeta.uz, 2024-yil 29-noyabr. URL: <https://www.gazeta.uz/oz/2024/11/29/railway/>
11. Oʻzbekistonda keksalarga poyezd va aviachiptalar uchun chegirmalar eʼlon qilindi // Daryo.uz, 2024-yil 9-oktabr. URL: <https://daryo.uz/2024/10/09/ozbekistonda-keksalarga-poyezd-va-aviachiptalar-uchun-chegirmalar-elon-qilindi>

12. Temir yo'l sohasidagi natijalar va rejalar ko'rib chiqildi // Gov.uz, 2024-yil 7-avgust. URL: <https://gov.uz/oz/news/view/18234>

13. Temiryo'llarda yuk vagonlari parkini kengaytirish chora-tadbirlari belgilandi // Spot.uz, 2026-yil 25-fevral. URL: <https://www.spot.uz/oz/2026/02/25/wagon-production/>

14. O'zbekiston temir yo'llari 200 ta yo'lovchi vagonini yangilash uchun \$143 mln kredit oladi // Spot.uz, 2026-yil 5-yanvar.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
